

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д.УШИНСЬКОГО»**

Кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

З. М. АТАМАНЮК

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

Змістовий модуль 2. Освіта як феномен культури

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня

вищої освіти ОНП Філософія

Одеса – 2023

УДК: 1:37.013.73(07)

Затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 8 від 23 лютого 2023 р.

Рецензенти:

Доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри всесвітньої історії та методології науки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Юлія ДОБРОЛЮБСЬКА

Доктор філософії, завідувачка завідувачка Одеського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗВО «ОАНО ООР»

Ірина ОРЛЕНКО

Атаманюк З.М. Філософія освіти. Змістовний модуль 2. Освіта як феномен культури : методичні рекомендації. Одеса, 2023. 34 с.

Загальносвітову тенденцію розвитку культури визначає перехід від постіндустріального суспільства до інформаційного. Інформація набуває пріоритету серед усіх інших культурних цінностей та вважається їх підґрунтям. Постійне відставання освіти від потреб суспільства, відсутність освітніх форм для трансляції головного здобуття сучасного наукового знання у формуванні людини ХХІ ст. потребує обґрунтування методологічних засад філософії сучасної освіти, як нового рівня дослідження і розв'язання багатьох проблем людського буття.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 033 Філософія. Вміщено матеріали теоретичного курсу, завдання для самостійної роботи та виконання ІНДЗ, список літератури, матеріали для підготовки до практичних занять тощо.

ЗМІСТ

1. ВСТУП. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ	6
3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСВІТА ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ	7
4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ	8
5. ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	9
6. ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ	11
7. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	13
8. ГЛОСАРІЙ	27
9. ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ	30
10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	32

1. ВСТУП. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальносвітову тенденцію розвитку культури визначає перехід від постіндустріального суспільства до інформаційного. Інформація набуває пріоритету серед усіх інших культурних цінностей та вважається їх підґрунтям. Постійне відставання освіти від потреб суспільства, відсутність освітніх форм для трансляції головного здобуття сучасного наукового знання у формуванні людини ХХІ ст. потребує обґрунтування методологічних засад філософії сучасної освіти, як нового рівня дослідження і розв’язання багатьох проблем людського буття.

«Філософія освіти» (англ.: philosophy of education) – область філософського знання, що має своїм предметом освіту. Веде відлік своєї історії як окремої дисципліни з початку ХХ століття. Родоначальником філософії освіти у світі вважається англо-американський філософ Джон Дьюї (1859-1952 роки). В англomовних країнах філософія освіти в даний час – це область з усталеним дисциплінарним статусом, представлена в університетах окремими кафедрами, передусім, на факультетах філософії. Філософія освіти – галузь філософії, що досліджує ідеї освіти та її сутність як соціокультурного феномену відтворення та розвитку суспільства, визначення цілей, цінностей, ідеалів освіти, результатів освіти та критеріїв їх оцінки. У сучасній Україні «філософію освіти» визначають як сукупність світоглядних теорій (ідей), які зумовлюють методологію виховання і навчання, становлення відповідного типу особистості. Перспективи реформування освітньої системи в Україні вбачаються в актуалізації гуманістично - культуротворчої філософії освіти, а її стратегічна мета полягає у становленні творчо-гуманітарної особистості як цілісного суб'єкта культури.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОНП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Статус дисципліни: Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність 033 Філософія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – тези		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2	Рівень вищої освіти: Третій (освітньо-науковий) Ступінь освіти:	10 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.

самостійної роботи студента – 4	Доктор філософії (PhD)	Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		86 год.	102 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	10 год.
		Вид контролю: залік	

Мета навчальної дисципліни «Філософія освіти»: навчити аспірантів оцінювати взаємозв'язок історичного і проблемного зрізів філософії освіти в контексті загального філософського аналізу, а також бачити можливі шляхи розвитку освітньої діяльності по відношенню до сучасної соціокультурної ситуації.

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні та адекватний відбір змісту навчальної дисципліни.

Передумови для вивчення дисципліни: Дисципліна базується на знаннях з ОК гуманітарного, природничо-наукового, технічного змісту, що отримані під час навчання на ОПП першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнях вищої освіти.

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- особливості предметного поля філософії освіти;
- методологічне навантаження філософії освіти;
- сутність освіти, як соціокультурного феномену;
- внесок провідних філософів у розвиток ідеї освіти;
- значення філософії освіти для розвитку особистості і суспільства;
- основні парадигми розвитку освіти;
- загальні тенденції розвитку освіти.

вміти:

- аналізувати праці філософів і педагогів, виявляти їх креативну сутність та соціально значущі ідеї;
- порівнювати філософські концепції представників різних філософських шкіл;
- обґрунтовувати власну позицію;
- виявляти та аналізувати тенденції розвитку освіти;
- здійснювати методологічно коректне обґрунтування тенденцій розвитку освіти;
- оформлювати власні дослідження відповідно до вимог, визначених програмою навчального курсу.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	с.р.		Л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Генеза філософії освіти												
Тема 1. Поняття освіти. Освіта, виховання, навчання і розвиток. Освіти і просвітництво.	20	2	2			16	20		2			18
Тема 2. Проблеми освіти в історії філософської думки	20	2	2			16	20	2				18
Тема 3. Освіта як соціальний інститут	20		4			16	20					20
Всього за змістовним модулем I	60	4	8			48	60	2	2			56
Змістовний модуль 2. Освіта як феномен культури												
Тема 4. Еволюція освіти.	20	2	2			16	20		2			18
Тема 5. Освіта як феномен культури і соціальний інститут.	20	2	2			16	20	2				18
Тема 6. Філософська культура педагога як складова частина його професійної компетентності.	20	2	2			16	20					20
Разом за змістовим модулем II	60	6	6			48	60	2	2			56
ІНДЗ					10						10	
Усього годин	120	10	14		10	86	120	4	4		10	102

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ОСВІТА ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ

Тема 4. Еволюція освіти.

Протоосвіта в архаїчному суспільстві. Значення міфу та ритуалу в освіті. Традиційна освіта. Генезис спеціалізованого інституту освіти. Диференціація формальної та інформальної освіти. Освіта і дресирування, муштра. Становлення авторитету вчителя. Роль письма. Основні етапи еволюції освіти як соціокультурного явища: античний тип освіти, схоластична освіта середньовіччя, становлення і розвиток класичної освіти в 18-19 в.в. Освіта Нового часу. Загальна письменність: її соціально-філософський зміст. Значення друку для освіти. Проблема загальної освіти (Жан Массе). Ідея безупинної освіти (освіти дорослих). Феномен самоосвіти. Професіоналізм як цінність. Професіоналізм і дилетантизм. Покликання і професія. Університет і академія в Новий час. Нові функції університетської освіти. Академічна (університетська) освіта в Україні.

Становлення неklasичної парадигми освіти в другій половині ХХ століття. Її втілення в різних моделях освіти. Проблеми освітніх технологій. Функції книги в традиційній освіті. Книги і підручники. Конфесії й освіта.

Новітня ситуація в освіті. Тоталітарні режими й освіта. Гуманістична критика новітніх інститутів освіти. Національне змагання в області освіти. Економіка освіти: проблема економічної ефективності освіти.

Освіта як технологія. Філософія техніки і філософія освіти. Навчання технікам: швидке читання, психотерапія і т.п. Роль комп'ютерної революції в освіті. Шляхи подолання кризи в освіті.

Тема 5. Освіта як феномен культури і соціальний інститут.

Знаково-символічна діяльність в освіті як основа культурного дослідження і спосіб входження індивіда в культуру. Основні риси освіти як явища культури. Взаємозв'язок динаміки культури й еволюції освіти. Поняття тип культури, соціокультурний тип освіти, «базові цінності культури», «цілі і цінності освіти», «історико-культурний і соціокультурний ідеали освіченості», «соціокультурна значимість (ефективність) освіти», «якість освіти».

Структура освіти як соціального інституту. Динаміка соціально обумовлених структур освіти. Поняття «управлінська інфраструктура освіти», «соціальна сутність освіти як підсистеми соціуму», «тип соціальної взаємодії в освіті». Співвідношення культурних і соціальних аспектів освіти. Еволюція освіти і соціальної еволюції: Проблеми реформування освіти як соціальної системи.

Поняття «соціокультурна динаміка», «соціокультурна ситуація», «соціокультурний контекст освіти». Поняття «парадигма в освіті», «модель освіти».

Тема 6. Філософська культура педагога як складова частина його професійної компетентності.

Взаємозв'язок цілей освітянської діяльності з цінностями й ідеалами освіченості культур. Функції педагога в їхній історико-культурній зміні. Цивілізовані і культурні зміни в суспільстві кінця ХХ століття. Становлення інформаційної (постіндустріальної) цивілізації. Ситуація постмодерна в культурі. Нове бачення взаємодій у системі “суспільство - природа - людина”. Культуроорієнтованість сучасних моделей освіти. Цілі освіти, орієнтованої на культуру. Її нормативно-правове забезпечення в ході реформування освіти в Україні і на регіональному рівні.

Поняття “філософська культура”, його застосування до діяльності педагога. Структура філософської культури вчителя. Можливі типи філософської культури як відбиток варіативності і багатозначності філософського знання і культури. Зміст філософської культури педагога, його обумовленість структурою і характером еволюції в сферах науки, мистецтва і літератури, економіки, політики, релігії. Місце філософської культури в структурі професійної компетентності працівника освіти. Шляхи й умови становлення філософської культури педагога. Роль самоосвіти в цьому процесі.

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

Тема 4. Еволюція освіти.

Виховання у первісному суспільстві. Перші школи світової цивілізації. Феномен античної філософської школи. Філософсько-педагогічні погляди Сократа, Платона, Аристотеля та Демокрита. Християнство як інститут освіти в Середні віки. Концепція “культурної реконверсії капіталу” (П. Бурдьє, Ж.Пассерон). Розвиток філософії освіти в епоху Відродження та Нового часу. Історична ретроспектива філософії освіти ХІХ ст. Становлення та розвиток української філософії освіти. Сучасний стан філософії освіти в Україні. Погляди на освіту в теоретичних концепціях представників філософського знання ХІХ – першої пол. ХХ століття. Платон як один з засновників філософії освіти. Теоретичний внесок у розвиток філософії освіти Дж. Дьюї, М. Вебера, К. Манхейма. Інституціоналізація філософії освіти в 60-80-і рр. ХХ ст. Основні концепції західної філософії освіти ХХ ст. (П.Сорокін, Т.Веблен). Концептуальні основи даних підходів. Філософія освіти на межі ХХ-ХХІ століть: тенденції та проблематика досліджень.

Тема 5. Освіта як феномен культури і соціальний інститут.

Освіта як складний соціальний феномен. Визначення поняття «освіта». Сутність освіти як соціального інституту, його ознаки та основні елементи. Виникнення та еволюція інституту освіти. Шляхи інституціоналізації освіти. Освіта в системі інших соціальних інститутів суспільства. Освіта і економіка, освіта і політика, освіта і держава. Специфіка функціонування інституту освіти в кризовому суспільстві. Соціальні цілі та функції освіти. Соціально-економічні функції. Соціально-політичні функції. Культуротворчі функції освіти. Основні тенденції і напрямки розвитку сучасної освіти (технологізація, комп'ютеризація

Тема 6. Філософська культура педагога як складова частина його професійної компетентності.

Педагогічна освіта як соціальний інститут. Функції інституту педагогічної освіти: професіоналізація, соціалізація, селекція, інновація.

Ціннісні орієнтації та мотивація професійної діяльності сучасного вчителя. Статус вчителя у суспільстві. Престиж вчительської професії в сучасному українському суспільстві. Школа як об'єкт соціологічного аналізу. Школа як соціальна система. Міжнародні соціологічні проекти дослідження якості шкільної освіти (проекти TIMSS, PISA та ін.). Напрями реформування шкільної освіти.

5. ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ПІДГОТОВКИ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
Тема 4. Еволюція освіти <i>Форма: Комбіноване семінарське заняття</i>	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком ключових питань теми	Записати у словник наступні поняття: філософія, освіта, філософія освіти. Визначити місце філософії освіти в системі філософського знання. Охарактеризуйте предметно-об'єктну сферу філософії освіти. Які основні підходи до визначення об'єкта і предмета в українській філософії освіти. <i>Написати есе на одну із тем: «Співвідношення предмета і об'єкта в філософії освіти і у педагогіці», «Проблеми сутності та буття людини як «вічні» філософські проблеми: мій погляд», «Освіта і</i>	На практичному занятті

		соціальна нерівність», «Механізми відтворення соціальної нерівності через систему освіти», «Нерівність доступу до освіти». «Якість освіти як соціальна проблема».	
Тема 5. Освіта як феномен культури і соціальний інститут <i>Форма: Семінар з виступами аспірантів</i>	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком ключових питань теми	Охарактеризуйте сутність освіти як соціального інституту, продемонструйте його ознаки та основні елементи. Проаналізуйте процеси виникнення та еволюції інституту освіти. Які шляхи інституціоналізації освіти? Яке місце займає освіта в системі інших соціальних інститутів суспільства? <i>Аналітична доповідь за темою на вибір:</i> «Освіта і економіка, освіта і політика», «Освіта і держава». «Специфіка функціонування інституту освіти в кризовому суспільстві», «Соціальні цілі та функції освіти», «Соціально-економічні функції», «Соціально-політичні функції», «Культуротворчі функції освіти». <i>Робота в парах:</i> Основні тенденції і напрямки розвитку сучасної освіти (технологізація, комп'ютеризація, гуманізація та ін.) (навести приклади з сьогодення).	На практичному занятті
Тема 6. Філософська культура	Участь у колективному обговоренні з	<i>Питання для обговорення</i> У чому суть філософського підходу до культури? Яка	На практичному занятті

<p>педагога як складова частина його професійної компетентності. <i>Форма: Семінар з елементами евристичної бесіди</i></p>	<p>динамічним зворотнім зв'язком ключових питань теми</p>	<p>особливість аксіологічної інтерпретації культури? Які функції виконує фізична культура в сучасному українському суспільстві?</p> <p><i>Підготуйте презентацію «Здоровий спосіб життя особистості як проєкт соціокультурного розвитку суспільства».</i></p> <p><i>Аналітична доповідь. Робота в парах: доповідач та опонент.</i> Яка роль філософії освіти у формування етнічної самосвідомості українців?</p> <p><i>Аналітична робота з інформаційними ресурсами, наведення прикладів з життя.</i> «Механізми відтворення соціальної нерівності через систему освіти»</p>	
--	---	--	--

6. ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ

Підготувати тези, виступити на конференції (рекомендована конференція – щорічна кафедральна Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Південноукраїнські наукові студії», однак можна обрати й інші варіанти).

№ з/п	Тематика	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Тези, доповідь на конференції (у відповідності до теми дисертаційного дослідження з врахуванням індивідуальної освітньої траєкторії здобувача).		
	Разом	10	10

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного

дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Тези (від гр. thesis – положення, твердження) – це коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці. Вони містять матеріали, положення, категорії, які автор вперше вводить у науковий обіг.

Структура тез наступна: вступна, основна, заключна частина.

У вступній частині відображується актуальність, важливість обраної теми, визначається об'єкт, предмет дослідження, виділяється проблема, мета, завдання, які ставить здобувач перед собою для досягнення поставленої мети. В основній частині тез досліджуються основні підходи до вирішення даної проблеми, виділяються нові цікаві ідеї, може пропонуватися авторський варіант вирішення заявленої проблеми на основі проаналізованого матеріалу, тощо. У заключній частині робляться висновки за підсумками розглянутого матеріалу, показуються перспективи в дослідженні цієї проблеми. Список літератури оформляється в кінці тез. У список літератури включаються тільки ті джерела, на які є посилання в тексті тез, зазвичай, від трьох до п'яти джерел.

Орієнтовні теми доповідей

1. Західноєвропейські моделі освіти: історіографія питання.
2. Розвиток освіти в Україні у ХХ ст.
3. Історичні форми становлення соціального інституту освіти.
4. Взаємозв'язок інституту освіти з іншими суспільними інститутами - політикою, економікою, правом.
5. Порівняльний аналіз перспективних, найближчих і проміжних освітніх цілей суспільства.
6. Виховання й освіта дітей з відхиленнями у розвитку. 7. Характер диференціації навчального процесу в сучасній школі.
8. Ринок праці дипломованих працівників.
9. Освітня підготовка фахівців в умовах ринкових відносин.
10. Історична еволюція професії вчителя.

11. Історія класичних університетів в Україні.
12. Школа як навчальний заклад. Мета і завдання школи на сучасному етапі.
13. Проблеми ефективності системи освіти. Комплексне оцінювання стандартів освіти.
14. Цінності та ідеали.
15. Основні засади розуміння культури й освіти в теорії конфлікту.
16. Механізм засвоєння культурних цінностей.
17. Процес пізнання і становлення особистості, роль в ньому тестових систем контролю знань, підручника, навчального посібника та дидактичного обладнання.
18. Постійне врахування у навчальному процесі сучасних здобутків світової науки, техніки, культури.
19. Роль філософії у створенні національної системи освіти.

7.ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Яка з культурних цінностей набуває пріоритету в сучасному суспільстві:
 - а) справедливість;
 - б) інформація;
 - в) освіта;
 - г) гроші.
2. Чи вірним є твердження, що суттєві зміни в субординації системи цінностей є однією з характерних рис нової соціокультурної реальності:
 - а) так;
 - б) ні.
3. Чи вірним є твердження, що відсутність діалогу між основними культурними течіями в сучасному світі є однією з основних характерних рис нової соціокультурної реальності:
 - а) так;
 - б) ні.
4. Яка з галузей дослідження є основною для комплексного вирішення проблем сучасної освіти, насамперед гуманізації:
 - а) філософська антропологія;
 - б) сучасна філософія;
 - в) філософія освіти;
 - г) педагогічна психологія.
5. Перспективи реформування освітньої системи в Україні вбачаються в:
 - а) мисленні;
 - б) актуалізації песимістичної філософії освіти;
 - в) актуалізації гуманістично-культуротворчої філософії освіти;
 - г) актуалізації теологічного вчення.
6. Стратегічна мета філософії освіти полягає у:
 - а) становленні творчо-гуманітарної особистості, як цілісного суб'єкта культури;
 - б) становленні особистості, як найвищого рівня розвитку розуму;

в) становленні високоморальної віруючої людини.

7. Методологічна розробка нової методичної концепції в освітньому процесі вбачається:

- а) в розвитку суспільства;
- б) в розвитку нової антропології;
- в) в розвитку філософії освіти.

8. Хто з філософів ХХ ст. намагався примирити філософію з наукою:

- а) Г. Гадамер;
- б) А. Маслоу;
- в) З. Фрейд;
- г) А. Шопенгауер.

9. Які з позанаукових способів розкриття істини Г. Гадамер вважав найважливішими:

- а) релігію, окультизм;
- б) магію, спиритизм;
- в) мистецтво, філософію, історію;
- г) інтуїцію, передбачення.

16. Чи залежить формування цінностей, світогляду, професіоналізму, поглядів на світ від освітньої системи людства:

- а) так;
- б) ні;
- в) до певної міри так;
- г) до певної міри ні.

17. Зміст гуманістично-культуротворчої філософії освіти в навчально-виховному процесі пов'язано з:

- а) методологією полікультурного діалогу;
- б) органічною взаємодією системотворчих складових;
- в) статусом особистості;
- г) методиками викладання.

18. Освіта на сучасному етапі розвитку філософії освіти:

- а) задовольняє вимоги формування відповідного типу світогляду;
- б) не задовольняє вимоги формування відповідного типу світогляду;
- в) не виконує світоглядну функцію взагалі.

19. Система освіти, що офіційно діє:

- а) своєчасно реагує на інтереси та цінності людей;
- б) відчужується від інтересів та цінностей людей;
- в) не повинна перейматись інтересами та цінностями людей.

20. Скільки існує концепцій освіти, пов'язаних з філософією освіти:

- а) одна;
- б) безліч;
- в) три;
- г) жодної.

21. Концепція гармонійної цілісності пов'язана зі:

- а) створенням децентралізованої системи освіти;

б) створенням цілісної, гармонійної теорії педагогіки;

в) створенням централізованої системи освіти;

г) повною реформою освітньої системи.

22. Релятивістсько-плюралістична концепція орієнтує на застосування:

а) принципів кордоцентризму, романтизму;

б) принципів бюрократизму;

в) принципів формалізму та авторитаризму;

г) принципів плюралізму, релятивізму, педоцентризму.

23. Синтетична концепція:

а) долає в собі концепцію гармонійної цілісності та релятивістсько-плюралістичну;

б) протиставляє концепцію гармонійної цілісності релятивістсько-плюралістичній;

в) підтримує концепцію гармонійної цілісності;

г) заперечує релятивістсько-плюралістичну концепцію.

24. Переважно монологічна форма викладання матеріалу:

а) активізувала учня;

б) зробила учня пасивним об'єктом;

в) не має суттєвого значення для учня.

25. Пріоритетність ролі вчителя в його взаємодії з учнем є:

а) невирішеною проблемою педагогічного процесу;

б) надбанням педагогічного процесу;

в) частково вирішеною проблемою педагогічного процесу.

24. Ідеї концепції гармонійної цілісності застосовуються для:

а) подолання розриву між предметами, що вдосконалюються;

б) протиставлення предметів, що вдосконалюються;

в) вирішення важливих суперечностей педагогічного процесу;

г) поглиблення суперечностей педагогічного процесу.

27. Релятивістсько-плюралістичний напрям полягає у:

а) перевазі особистісних цінностей над загальними;

б) перевазі загальних цінностей над особистісними;

в) визнанні лише особистісних цінностей;

г) визнанні лише загальних цінностей.

28. Релятивістсько-плюралістичний напрям характеризується:

а) ставленням до учня, як основного суб'єкта педагогічного процесу;

б) ставленням до учня, як пасивного суб'єкта педагогічного процесу;

в) зневажливим ставленням до учня;

г) ігноруванням учня.

29. Релятивістсько-плюралістичний напрям орієнтований на:

а) формування творчої особистості;

б) розвиток унікальних здібностей особистості;

в) формування особистості технократичного типу;

г) формування креативності.

30. Синтетичний напрям філософії освіти:

- а) синтезував позитивні ідеї попередніх напрямів;
- б) синтезував негативні ідеї попередніх напрямів;
- в) здійснив революцію в освіті;
- г) зазнає безперервних змін.

31. Вихідне положення синтетичного напрямку визначає:

- а) пріоритетність вчителя;
- б) пріоритетність учня;
- в) учитель – суб'єкт, а учень - об'єкт;
- г) учитель і учень – суб'єкти педагогічного процесу.

32. Як називався період розвитку первісних людей 40-20 тис. років до н.е.:

- а) патріархат;
- б) первіснообщинний лад;
- в) ранній матріархат;
- г) община.

33. Виховання в період раннього матріархату було:

- а) пов'язане з виконанням ритуалів;
- б) пов'язане з виконанням побутових обов'язків;
- в) пов'язане виключно з релігією;
- г) виступало особливою соціальною дійсністю.

34. Магія, анімізм, фетишизм, тотемізм – це:

- а) певна система звичаїв і традицій;
- б) ранні родоплемінні культури;
- в) складові педагогічного процесу.

35. В часи пізнього матріархату вихованням дітей займаються:

- а) виключно батьки;
- б) ніхто не займається;
- в) старші (немічні) люди;
- г) старші брати і сестри.

36. Перші навчальні заклади, що виникли в період пізнього матріархату, мали назву:

- а) будинки молоді;
- б) школи;
- в) будинки навчання;
- г) дитячі будинки.

37. На етапі патріархальної родової общини формується знання:

- а) про космос;
- б) про земне життя;
- в) про науку;
- г) про душу.

38. На етапі пізнього патріархату виховання диференціювалося відповідно до:

- а) сімейного стану дитини;
- б) платоспроможності;
- в) статі дитини.

39. Найдревнішими у людській цивілізації вважають:

- а) піктографічні школи;
 - б) школи ієрогліфа;
 - в) школи стародавнього культу;
 - г) школи танців.
40. Школи жерців вперше з'явилися:
- а) у Мексиці;
 - б) в Афінах;
 - в) в Єгипті;
 - г) в Сирії.
41. Оволодіння грамотою, науками в школах жерців набувало:
- а) масового характеру;
 - б) кастового й релігійного характеру;
 - в) наукового характеру.
42. У Стародавній Греції найбільш оригінальними системами виховання були:
- а) Китайська;
 - б) Спартанська;
 - в) Індійська;
 - г) Афінська.
43. Метою Спартанського виховання було:
- а) продукувати добрих вояків;
 - б) виховання інтелектуалів;
 - в) навчання обрядовості;
 - г) здійснення релігійного культу.
44. Афінська система виховання залишила слід в історії філософії, як:
- а) провісниця високої духовної культури;
 - б) завершальний етап формування культу;
 - в) релігійне вчення;
 - г) космологічне вчення.
45. За Сократом, метою виховання є:
- а) пізнання себе і вдосконалення своєї моралі;
 - б) повчати інших;
 - в) вивчати Біблію.
46. Найбільш відомим педагогом у Древньому Римі був:
- а) М. Фабій Квінтіліан;
 - б) К. Гельвецій;
 - в) Г. Сковорода.
47. Критерієм основного розвитку людини Сократ вважав:
- а) якісну характеристику знання;
 - б) кількісну характеристику знання;
 - в) недоступність знання людському розумові.
48. В Афінах значного рівня розвитку досягли:
- а) східні філософські вчення;
 - б) різні релігії;
 - в) аскетизм;

г) мистецтво і наука.

49. Платон вважав, що завдання філософа:

- а) пізнати істину;
- б) пізнати істину (світло) і вивести з п'тьми інших;
- в) розвивати науку лише заради науки.

50. Мета виховання за Демокритом:

- а) підготувати молодь до потойбічного життя;
- б) підготувати молодь до реального земного життя;
- в) отримувати знання заради самого знання.

51. У XII-XIII ст. з метою поширення знань з'являється особлива форма вищих навчальних закладів:

- а) університети;
- б) школи;
- в) семінарії.

52. В Середньовіччі церква стала хранительською:

- а) "семи вільних мистецтв";
- б) античної системи освіти;
- в) своєї власної освіти, аналогів якої немає.

53. В Середньовіччі з'явилася:

- а) система виховання А. С. Макаренка;
- б) система виховання Г. С. Сковороди;
- в) система лицарського виховання.

54. Виховання жінок в епоху Середньовіччя мало:

- а) жорсткий кастовий характер;
- б) усі жінки могли отримувати однакову освіту;
- в) освіта була для жінок недоступна.

55. Розвиток освіти та культури в Середньовіччі відбувався:

- а) у світлі природничо-космічного знання;
- б) у світлі релігійної думки католицизму;
- в) у світлі атеїстичного вчення.

56. Університети наприкінці Середньовіччя сприяли:

- а) руйнуванню феодальної обмеженості;
- б) зміцненню феодальної обмеженості;
- в) такої форми освіти не існувало.

57. На думку К. А. Гельвеція:

- а) усі люди від народження рівні;
- б) від народження усі люди різні;
- в) Бог планує долю людини.

58. Дж. Локк радить тренувати розум дитини за допомогою:

- а) математики;
- б) співу;
- в) танцю.

91. Зміст сучасної освіти мають визначати:

- а) матеріальні цінності;

б) культурні цінності;

в) гуманістичні цінності;

г) політичні реалії.

92. Яке найголовніше питання розглядав І. Кант:

а) що таке Бог;

б) що таке Всесвіт;

в) що таке людина;

г) що таке смерть.

93. Буття людини і буття культури:

а) ніколи не перетинаються;

б) універсальна цінність;

в) можуть бути як окремо так і у взаємодії;

г) правильної відповіді немає.

94. Культура тенденції гуманізму і творчості:

а) діаметрально протиставляє;

б) органічно поєднує;

в) гуманізм не входить в поле культури;

г) творчість не входить в поле культури.

95. Мистецтво:

а) виступає як спеціалізована форма культури;

б) не має ніякого відношення до культури;

в) системотвірна складова філософії освіти;

г) усі варіанти вірні.

96. Хто із учених обґрунтував принцип природовідповідності:

а) Я. Коменський;

б) К. Гельвецій;

в) Ж.-Ж. Руссо;

г) Г. Гегель.

97. Що зумовлює повноцінне сприйняття мистецтва:

а) політичне виховання людини;

б) економічне забезпечення;

в) культурний досвід людини;

г) нічого не зумовлює, сприймання відбувається хаотично.

98. Найвищою метою розвитку нашого суспільства є:

а) ідеологія;

б) курс розвитку;

в) людина;

г) держава.

99. У яких формах здійснюється людська діяльність:

а) практичній;

б) духовній;

в) у потойбічному житті;

г) під час реінкарнації.

100. У сучасних умовах духовна діяльність – це:

- а) хобі;
- б) професійна діяльність;
- в) фантазії;
- г) усі варіанти вірні.

101. У якій системі формується смисл життя і проходить життєвий шлях особистості:

- а) системі потреб;
- б) ціннісній системі;
- в) смисл життя формується поза системами, хаотично;
- г) смисл життя людині не потрібний.

102. Місто Переяслав згадується:

- а) з XVIII ст.;
- б) з часів Київської Русі;
- в) з XIX ст.;
- г) з часів Козаччини.

103. Коли в Переяславі з'явилася перша вища школа:

- а) до нашої ери;
- б) 1550 року;
- в) 1701 року;
- г) у XX ст.

104. Який переяславський заклад став центром освіти та культури України XVIII ст.:

- а) школа грамоти;
- б) школа іконопису;
- в) Переяславський колегіум;
- г) такого закладу не існувало.

105. Хто з відомих українських мислителів викладав у Переяславському колегіумі:

- а) єпископ Єфрем;
- б) І. Котляревський;
- в) Г. Сковорода;
- г) Т. Шевченко.

106. Який відомий рукописний твір виявив у бібліотеці Переяславської семінарії Йосип Бодянський:

- а) рукописи Г. Сковороди;
- б) Слово о полку Ігоревім;
- в) Пересопницьке Євангеліє;
- г) праці невідомого автора.

107. Який навчальний заклад Переяслава-Хмельницького зберігав педагогічні традиції до кінця XX ст.:

- а) ДПУ імені Григорія Сковороди;
- б) Переяславське педагогічне училище;
- в) духовне училище;
- г) такого закладу не існувало.

108. Трансляційна функція освіти характеризується:

- а) передачею накопичених знань від покоління до покоління;
- б) формуванням та втіленням у життя суспільства культури;
- в) забезпеченням формування особистості;
- г) визначенням статусу особистості.

109. Культурологічна функція освіти характеризується:

- а) передачею накопичених знань від покоління до покоління;
- б) формуванням та втіленням у життя суспільства культури;
- в) забезпеченням формування особистості;
- г) визначенням статусу особистості.

110. Соціалізаторська функція освіти характеризується:

- а) передачею накопичених знань від покоління до покоління;
- б) формуванням та втіленням у життя суспільства культури;
- в) забезпеченням формування особистості;
- г) визначенням статусу особистості.

111. Статусна функція освіти характеризується:

- а) передачею накопичених знань від покоління до покоління;
- б) формуванням та втіленням у життя суспільства культури;
- в) забезпеченням формування особистості;
- г) визначенням статусу особистості.

112. Кумулятивна функція освіти характеризується:

- а) накопиченням знань та досвіду;
- б) забезпеченням процесу спілкування між людьми;
- в) регулюванням економічних, політичних, національних та ін. процесів;
- г) нововведенням у різних сферах життя суспільства.

113. Комунікативна функція освіти характеризується:

- а) накопиченням знань та досвіду;
- б) забезпеченням процесу спілкування між людьми;
- в) регулюванням економічних, політичних, національних та інших процесів;
- г) нововведенням у різних сферах життєдіяльності суспільства.

114. Регулятивна функція освіти характеризується:

- а) накопиченням знань та досвіду;
- б) забезпеченням процесу спілкування між людьми;
- в) регулюванням економічних, політичних, національних та інших процесів;
- г) нововведенням у різних сферах життя суспільства.

115. Інноваційна функція освіти характеризується:

- а) накопиченням знань та досвіду;
- б) забезпеченням процесу спілкування між людьми;
- в) регулюванням економічних, політичних, національних та інших процесів;

г) нововведенням у різних сферах життя суспільства.

116. Природа свідомості як філософська проблема:

- а) Божественне;
- б) Парспермії;
- в) Природне;
- г) Випадкове.

117. Формування „філософії життя”, як напрямку в західноєвропейській філософії припадає на період:

- а) Початок ХІХ ст.;
- б) Середину ХІХ ст.;
- в) Кінець ХІХ ст.;
- г) Початок ХХ ст.

118. Автор концепції про свідомість як інтенціональність:

- а) Фрейд;
- б) Хайдеггер;
- в) Гуссерль;
- г) Ніцше.

119. Інтенціональність свідомості це:

- а) Самодостатність;
- б) Відкритість;
- в) Локальність;
- г) Активність.

120. Інтенціональний предмет, це предмет який існує в:

- а) Реальності.;
- б) Бутті;
- в) Свідомості;
- г) Пізнанні.

120. Автор концепції: феномен несвідомого:

- а) Гуссерль;
- б) Фрейд;
- в) Бехтерев;
- г) Бергсон.

121. Природа психіки:

- а) Божественна;
- б) Природна;
- в) Випадкова;
- г) Парспермії.

122. Психіка - це:

- а) „Психіка про”;
- б) „Психіка як”;
- в) „Психіка де”;
- г) „Психіка що”.

123. Інтуїтивна філософія: автор концепції:

- а) Ніцше;

- б) Хайдеггер;
- в) Бергсон;
- г) Ясперс.

124. Автор геліоцентристської концепції світобудови:

- а) Птоломей;
- б) Копернік;
- в) Галілей;
- г) Бруно.

125. Сутність людського буття, це повсякденне існування:

- а) Свідомості;
- б) Підсвідомості;
- в) Психіки;
- г) Мозку.

126. Природа феномену творчості:

- а) Божественна;
- б) Генетична;
- в) Соціальна;
- г) Невідома.

127. Поява людини на Землі це наслідок:

- а) Генетичного впливу;
- б) Закономірних еволюційних процесів;
- в) Впливу космічних сил;
- г) Панспермії.

128. Комуникативна філософія розглядає проблеми:

- а) Гносеологічні;
- б) Буття;
- в) Спілкування;
- г) Емпіричні.

129. Автор геоцентристської концепції світобудови:

- а) Коперник;
- б) Птоломей;
- в) Бруно;
- г) Аристотель.

130. Моральні максими Л. М. Толстого (кількість):

- а) Три;
- б) Чотири;
- в) П'ять;
- г) Шість.

131. Гносеологія – це теорія:

- а) Життя;
- б) Буття;
- в) Пізнання;
- г) Свідомості.

132. Аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація це:

- а) Види пізнання;
- б) Методи пізнання;
- в) Форми пізнання;
- г) Категорії пізнання.

133. Значення філософії освіти для людини:

- а) Абстрактне;
- б) Конкретне;
- в) Віртуальне;
- г) Випадкове.

134. Аксиологія, це вчення про:

- а) Буття;
- б) Цінності;
- в) Людину;
- г) Суспільство.

135. Кандидат і доктор наук в Україні це:

- а) Вчене звання;
- б) Посадовий ранг;
- в) Науковий ступінь;
- г) Службове звання.

136. Процес спілкування - це наслідок:

- а) Впливу соціуму;
- б) Діяльності психіки;
- в) Повсякденних потреб людини;
- г) Впливу природних явищ.

137. Філософія освіти як предмет акумулює в собі положення наукових дисциплін: філософії, психології і педагогіки. Що найперше дає філософія психології та педагогіці в цьому поєднанні:

- а) Цілі;
- б) Масштаб сприйняття;
- в) Методику;
- г) Матеріальну базу.

138. Філософія і педагогіка відносяться до:

- а) Природничих наук;
- б) Гуманітарних наук;
- в) Технічних наук;
- г) Природничо-технічних наук.

139. Перші етапи формування філософії освіти як предмету припадають на:

- а) Початок XX ст.;
- б) Середину XX ст.;
- в) Кінець XX ст.;
- г) Початок XXI ст.

140. Людина та суспільство це:

- а) Об'єкти соціального пізнання;
- б) Види соціального пізнання;

- в) Форми соціального пізнання;
- г) Категорії соціального пізнання.

141. Інсайт – це:

- а) Пізнання;
- б) „Осяяння”;
- в) Виклик;
- г) Запитання.

142. „Філософія життя” як напрямок в західноєвропейській філософії відноситься до:

- а) раціональної філософії;
- б) ірраціональної філософії;
- в) прагматичної філософії;
- г) філософії середньовіччя.

143. Екзистенціалізм – це напрямок в західноєвропейській філософії, який сформувався на початку:

- а) ХІХ ст.;
- б) ХХ ст.;
- в) ХХІ ст.;
- г) ХІІ ст.

144. Представники екзистенціалізму:

- а) Гегель, Кант, Гуссерль;
- б) Ясперс, Хайдегер, Сартр;
- в) Ніцше, Дільтей, Бергсон;
- г) Ліотар, Дерріда, Фуко.

145. Едмунд Гуссерль започаткував:

- а) Прагматичну філософію;
- б) Феноменологію;
- в) Філософську антропологію;
- г) Екзистенціалізм.

146. Сукупність свідомості і підсвідомості формує:

- а) Особистість;
- б) Психіку;
- в) Індивідуальність;
- г) Мозок.

147. Головна відмінність між поняттям „індивідуальність” і „особистість”:

- а) Різниця в знаннях;
- б) Відсутність життєвого досвіду;
- в) Нейрофізіологічна різниця;
- г) Різниця в морфології та фізіології.

148. Наука, що вивчає етапи формування і розвиток суспільства:

- а) Психологія;
- б) Соціологія;
- в) Філософія;

г) Педагогіка.

149. Взаємодія психіки й інформаційного простору здійснюється за допомогою:

- а) Техносфери;
- б) Логосфери;
- в) Психосфери;
- г) Атмосфери.

150. „Якісна” інформація, це інформація:

- а) Телевізійна;
- б) Мас-медійна;
- в) Наукова;
- г) Практична.

151. В чому

різниця між „якісною” і „неякісною” інформацією:

- а) Аргументації;
- б) Кількості;
- в) Термінології;
- г) Видавництві.

152. Автор підручника “Філософія освіти для XXI століття (В пошуках практико-орієнтованих концепцій освіти)”:

- а) В. І. Вернадський;
- б) Ж.-П. Сартр;
- в) Б. С. Гершунський;
- г) В. В. Леонтович.

153. Процес еволюції людини йде в напрямку від:

- а) Домінування фізіологічних чинників до домінування психіки;
- б) Від домінування психічного до домінування свідомого;
- в) Від домінування свідомого до надсвідомого;
- г) Від домінування морфологічних чинників до домінування фізіологічних;

154. Автор концепції цефалізації:

- а) Вернадський;
- б) Дана;
- в) Фрейд;
- г) Ніцше.

155. Одним із аспектів філософії освіти є розгляд сутності людського буття. В якому масштабі її слід розглядати:

- а) Всесвіту;
- б) Землі;

8.ГЛОСАРІЙ

Абсолютна істина — повне, всебічне, конкретне знання, яке не може бути спростоване в процесі подальшого розвитку науки і людської практики, доки існують умови, на основі яких було встановлено цю істину.

Авторитет освіти – поважне ставлення членів суспільства до освіти як важливого соціального феномену й визнання її ролі в належній підготовці молоді до успішного життя й діяльності.

Аксіологічна функція філософії освіти – визначення системи цінностей освіти і знань, педагогічної діяльності й усвідомлення самоцінності життя.

Аксіологія – філософське вчення про цінності.

Аксіологія освіти – галузь філософії освіти, яка досліджує ціннісні аспекти освіти, знань і педагогічної діяльності.

Аналітична функція філософії освіти – можливість аналізу умов функціонування освіти, шляхів її розвитку і умов ефективного отримання знань учнями і студентами.

Буття – філософська категорія, яка означає існування всього суцього у світі, складний взаємозв'язок всезагального характеру: предмети і явища світу. Основними формами буття вважаються: 1) буття речей, 2) буття людини; 3) буття духовного; 4) буття соціального.

Відносна істина – істина, обмежена можливостями пізнання чи соціально- історичними умовами.

Герменевтика – філософська наука про розуміння, тлумачення та інтерпретацію текстів.

Герменевтика освіти – вчення про розуміння і шляхи його забезпечення; одна з основ розробки нової парадигми освіти.

Гносеологічна функція філософії освіти – визначення можливостей і шляхів підвищення пізнавальної ефективності освіти і навчально-пізнавальної діяльності учнів і студентів.

Гносеологія – філософське вчення про пізнання.

Гносеологія освіти – галузь філософії освіти, що досліджує навчально-пізнавальну діяльність студентів та її можливості, а також пізнання сутності самого феномену освіти.

Гуманістична функція філософії освіти – орієнтація на всебічний розвиток людини, на гуманістичну систему суспільних відносин, доброзичливість, толерантність та гармонізацію суспільного життя.

Духовне буття – діалектична єдність індивідуального і суспільного буття людини, її активно-творча діяльність у сфері виробництва, зберігання та споживання духовних цінностей та ідеального змісту.

Емпіричні методи – методи, застосовувані у безпосередньому дослідженні об'єкта і включають спостереження, опис, вимірювання, порівняння та експеримент.

Епістемологія – філософське вчення про пізнання, яке досліджує відношення пізнання до реальності

Етика освіти – складник філософії освіти, що визначає і обґрунтовує норми і правила взаємовідносин між учасниками освітнього процесу і способи прищеплення етичних норм учням і студентам.

Життєві цінності – матеріальні й духовні об'єкти, що являють особливу, навіть визначальну позитивну значущість для людини.

Загальнокультурна функція філософії освіти – прояв загальнокультурного контексту освіти і сприяння розвитку загальної і філософської культури педагога, духовно-культурної спрямованості освітнього процесу.

Знання – певне відображення дійсності й перевіреного практикою результату пізнання, яке характеризується різною мірою повноти й достовірності

Істина – адекватне відображення об'єктивної реальності суб'єктом пізнання, яке відтворює об'єкт чи явище так, як вони існують поза свідомістю і незалежно від неї.

Компаративістика – метод дослідження, що ґрунтується на порівнянні й дозволяє виявити загальне й особливе у різних об'єктах чи системах.

Критична функція філософії освіти – сприяння розвитку здатності критично ставитися до дійсності, уявлень про освіту та її стереотипи і цінності.

Культура – важлива складова суспільної свідомості, яка являє собою сукупність матеріальних і духовних, нематеріальних цінностей, створених людством протягом його історії.

Культурний контекст освіти – процес і результат освоєння учнями і студентами надбань культури безпосередньо в освіті.

Логіка освіти – специфічний напрям логіки діяльності, призначений для забезпечення відповідності навчально-виховного процесу цілям освіти та суспільним вимогам до неї.

Людиноцентризм – принцип організації і здійснення освіти, який вимагає, щоб в центрі всієї освітньої діяльності була людина і на її всебічний розвиток спрямовувався педагогічний вплив.

Метод – система дій, спрямованих на досягнення мети чи бажаного результату у пізнанні та освоєнні реальної дійсності.

Методологічна функція філософії освіти – вироблення найзагальніших ідей і принципів раціонального вирішення проблем педагогічної теорії і практичних завдань освітнього процесу.

Методологія освіти – цілісна система загальних принципів, методів, прийомів і процедур організації та здійснення навчально-виховного процесу, спрямованих на досягнення його цілей.

Моральні принципи – система положень і моральних вимог, яких має дотримуватися людина у своїх діях, вчинках і взаємовідносинах.

Наука – складне суспільне явище, що полягає у пізнанні світу.

Об'єкти пізнання (в освіті) – об'єкти, процеси і явища, знання про які підлягають засвоєнню та на які власне і спрямована пізнавальна діяльність учнів чи студентів.

Онтологічний аспект освіти – методологічний підхід до досліджень буття феномену освіти та буття учасників освітнього процесу, а також усвідомлення людиною картини світу в процесі освіти.

Онтологія – галузь філософського знання, яка досліджує сутність буття світу, основи всього сущого: матерію, рух, розвиток, простір, час, необхідність, причинність та інше.

Онтологія освіти – наука про сутність і форми індивідуального і суспільного буття людей різних категорій, причетних до буття освіти як специфічного соціального феномену.

Освіта – соціальний інститут, призначений для цілеспрямованої підготовки підростаючих поколінь до життя і діяльності в умовах конкретного суспільства, передачі їм знань, культури і моралі.

Особистісний розвиток – процеси трансформації індивіда в особистість та наступне її самовдосконалення в результаті освоєння світу, моралі та інших атрибутів суспільних відносин.

Особистість – системна якість, яку індивід набуває у предметній діяльності та спілкуванні і яка характеризує його з позицій включеності у суспільні відносини як носія свідомості.

Парадигма – наукова теорія, втілена в системі понять і положень.

Парадокс гносеології освіти – ситуація, коли освіта постає водночас не тільки джерелом пізнання, а й його об'єктом.

Педагогічна діяльність – професійна діяльність педагогів, спрямована, по-перше, на навчання, виховання та особистісний розвиток учнів та студентів, по-друге, на власне самовдосконалення і підвищення педагогічної майстерності, по-третє, на належне науково-методичне забезпечення освіти.

Пізнавальна діяльність – активна діяльність людини, спрямована на пізнання нею зовнішнього світу і самої себе. Являє собою одну з важливих потреб людини, яка сприяє її життєдіяльності й розвитку.

Пізнання – вища форма відображення об'єктивної дійсності у свідомості людини, процес вироблення нею дійсних знань, процес взаємодії свідомості й дійсності.

Праксеологія освіти – вчення про наукову організацію навчально-виховного процесу та забезпечення його належної ефективності.

Проблема буття – дослідження способу, цілей і сенсу існування світу в цілому, який тільки й може наповнити сенсом індивідуальне людське існування. **Прогностична функція філософії освіти** – здатність формування гіпотез щодо перспектив і тенденцій розвитку освіти і характеру еволюції суспільних вимог до неї й відповідних змін її цілей і змісту.

Розуміння – збагнення сенсу і сутнісних якостей предмета пізнання, яке дозволяє побачити в кожній ситуації загальний принцип.

Свідомість – вища форма відображення людиною дійсності, пов'язана з їх психікою, мисленням, світоглядом і розумінням.

Світоглядна функція філософії освіти – участь філософії у формуванні чітких позицій наукового світогляду педагога шляхом теоретичного та понятійного пояснення наукової картини світу.

Світоглядні позиції – усвідомлена система поглядів, принципів і переконань, які детермінують світобачення і світорозуміння людини, її поведінку і розуміння свого місця у світі.

Світоглядно-методологічний аналіз – аналіз певного явища чи об'єкта з позицій наукового світогляду та системи логіко-методологічних принципів.

Світорозуміння – раціональний рівень світогляду, який означає розуміння людиною картини світу, досягнуте нею в процесі пізнавально-практичної діяльності та її осмислення.

Смисли освіти – основні аспекти розгляду сенсу поняття освіти і сфери його вживання.

Соціокультурний простір – сукупність матеріальних об'єктів і явищ, суспільних інститутів, ідей, моральнісних норм і правил, в якій відбувається культуротворення та освоєння культури людиною.

Телеологія освіти – конкретизація загальнофілософської телеології як вчення про цілі, призначена для вивчення принципів визначення цілей освіти і формування рекомендацій з практичного їх вибору.

Феноменологія освіти – наука про взаємодію учасників освітнього процесу з самою освітою та з іншими учасниками, яка детермінує їхню діяльність, ставлення до освіти і один до одного.

Філософія освіти – специфічна галузь філософських знань, предметом дослідження якої є сутність феномену освіти та найзагальніші закономірності її функціонування та розвитку.

Функції філософії освіти – система взаємопов'язаних цілей і завдань освіти, на забезпечення виконання яких спрямовуються увага філософії освіти.

Цілісність світу – розуміння світу як цілісної системи, що розвивається в діалектичній єдності природи і суспільства, в суперечливій єдності матеріального та його ідеального відображення.

Якість освіти – системна характеристика навчання, виховання, та особистісного розвитку людини в закладах освіти, яка визначає рівень її підготовки до успішного життя й діяльності, рівень її духовності й моралі.

9.ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ

1. Філософія освіти, її предмет та основні функції
2. Основні напрями філософії освіти у вирішенні педагогічних проблем
3. Цінності освіти
4. Головні пріоритети освіти
5. Філософські засади формування духовності сучасної людини
6. Філософія освіти і сучасна методологія науки: тенденції взаємозв'язку та взаємовпливу

7. Цінності освіти: внутрішні цінності
8. Цінності освіти: зовнішні цінності
9. Цінності освіти: інструментальні цінності
10. Цінності освіти: фабриковані цінності
11. Проблеми сучасної філософії освіти
12. Сучасні філософсько – методологічні засади систематизації основних предметів навчання і виховання і методів їх викладання
13. Загальний аналіз процесу становлення сучасної методології систематизації форм педагогічної діяльності і змісту її основних предметів
14. Базова освіта як «вступна карта в життя»
15. Вихідні позиції освіти в Європі
16. Основні положення Болонського процесу
17. Ключові виклики для освітньої політики в Україні
18. Освітнє законодавство України і аналіз проблем освітньої політики.
19. Суспільні ризики реформування освіти.
20. Співвідношення філософії і освіти
21. Основні функції філософії освіти
22. Найважливіші проблеми сучасної філософії освіти
23. Головні суперечності педагогічного процесу
24. Філософські підвалини педагогіки гармонійної цілісності
25. Ідеї плюралізму як основи філософії освіти
26. Становлення сучасної філософії освіти, заснованої на ідеї поєднання досягнень холістського і індивідуально-плюралістичного напрямів освіти
27. В чому сутність кризи сучасної освіти?
28. Яке співвідношення понять: культура, освіта, світогляд, філософія?
29. Який вплив здійснює філософія на розвиток освіти і який зворотній вплив освіти на філософію?
30. Які основні історичні етапи розвитку взаємодії філософії і освіти?
31. Коли і чому виникає філософія освіти як спеціалізована форма теоретичної діяльності?
32. Які найважливіші специфічні проблеми філософії освіти виникали у сучасну епоху?
33. Основні суперечності в процесах формування духовності сучасної людини Філософсько-методологічний аналіз ролі національної культури у формуванні духовності людини в сучасній Україні
34. Історія становлення і розвитку філософії освіти.
35. Основні етапи і напрями розвитку філософії освіти на Україні.
36. Специфіка предмету філософії освіти.
37. Дисциплінарний статус філософії освіти, її предмет і основні функції.
38. Які основні історичні етапи пройшло людство в розвитку субординації між вищими духовними цінностями і матеріально-економічними інтересами?

- 39.Філософія освіти як відповідь на запити реформування освітньої практики
- 40.У чому суть ідеї відродження пріоритету вищих духовних цінностей над матеріально-економічними інтересами, які зараз існують основні підходи до такого відродження?.
- 41.Специфіка педагогічного пізнання.
- 42.Філософський аналіз процесу навчання.
- 43.Комунікативний аспект навчання і виховання.
- 44.Методологічні проблеми педагогічної теорії.
- 45.Філософія освіти і сучасна методологія науки: тенденції взаємозв'язку та взаємовпливу.
- 46.Філософські проблеми управління системою сучасної освіти.
- 47.Основні методологічні підходи до реформування управління сучасною освітою.
- 48.Специфіка і форми наукового пізнання.
- 49.Наука та коло її задач в суспільстві
- 50.Поняття науки
- 51.Специфіка і методи наукового пізнання
- 52.Функції науки
- 53.Методологія наукового пізнання
- 54.Наука як сфера пізнавальної діяльності
- 55.Наука і освіта
- 56.Наукове пізнання
- 57.Сучасний поділ наук. Природничі, гуманітарні та технічні науки
- 58.Комунікативний аспект в освіті та науці
- 59.Сцієнтизм і антисцієнтизм
- 60.Форми наукової діяльності

10 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Атаманюк З. М. Свобода як фактор соціокультурних трансформацій сучасного українського суспільства : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 316 с.
2. Філософія освіти: навчальний посібник. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 348 с.
3. Пономарьов О. С., Костира І. В. Практикум з філософії освіти : навчально-методичний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2019. 104 с.
4. Опачко М.В. Філософія сучасної освіти. Навчально-методичний посібник. Ужгород: УжНУ, 2018. 72 с.

5. Філософія освіти: навчальний посібник. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 348 с.
6. Філософія: Підручник / за ред.. Є.Р. Борінштейна. Одеса: Університет Ушинського, 2021. 502 с.

Додаткова література:

1. Asieieva Y., Orlenko I., Borinshteyn E., Atamaniuk Z., Dobrolyubskaya Y. Intuition as a philosophical reflection at the time of COVID-19 pandemic. *Amazonia Investiga*. Volume 11 - Issue 49: 108-116 / January, 2022. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.49.01.12/>
2. Borinshtein Y., Stovpets O., Kisse A., Balashenko I., Kulichenko V. Educational marketing as a basis for the development of modern Ukrainian society and the state. *Amazonia Investiga*. Volume 11 - Issue 54: 146-157 / June, 2022. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.54.06.14/>
3. Nataliia Rybka, Oksana Petinova, Irina Kadievskaya, Zoia Atamaniuk. Science, Creative Activity and Academic Plagiarism: Connections and Contradictions. *Acta Baltica Historiae et Philosophiae Scientiarum* Vol. 10, No. 2 (Autumn 2022) DOI : 10.11590/abhps.2022.2.05
4. Бичко І.В. Філософія: Підручник для студ. вищих закладів освіти. Київ : Либідь, 2019. 648с.
5. Гриценко Г., Гриценко С., Іщенко Т., Мельничук Т., Чуприк Н., Анохіна Л. Етика ділового спілкування. К. Центр навчальної літератури. 2019. 344с.
6. Данильян О. Г. Філософія : підручник. Харків : Право, 2020. 432 с.
7. Етика та естетика: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях)/за редак. проф. В.С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2019. 204 с.
8. Запорожченко О.В. Навчальний посібник з філософії з завданнями та тестами. –Ізмаїл: РВ ІДГУ, 2019. 256 с.
9. Лісеєнко О. В. Українська національна ментальність: ціннісні зрушення в умовах сучасності. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2022. № 2. С. 140-145.
10. Матвійчук А. В., Матвійчук О. В. Громадянське суспільство та деонтологічний дискурс. Сучасне державотворення: правова трансформація в умовах світових змін: монографія / за заг. ред. проф. Ю. Л. Бошицького, Київський університет права НАН України. Київ: Талком, 2020. С. 195–217.
11. Поплавская Т.Н. Философия гармонии или основы этики и эстетики. Одеса : Гельветика, 2020. 300 с.
12. Сидоренко О. П., Корлюк С. С., Коваленко О. А., Розова Т. В. Філософія науки. Одеса, 2020. 230 с.
13. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана. ФІЛОСОФІЯ: Підручник. Львів : Місіонер, 2020. 784 с.

Інформаційні ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт.
URL:
<http://www.nbuv.gov.ua>
2. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL:
<http://odnb.odessa.ua/>
3. Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт. URL :
<https://library.pdpu.edu.ua/>
4. Бібліотека філософа: офіційний сайт. URL : <https://platon.net/load/>
5. Бібліотека університету імені Т. Г. Шевченка: офіційний сайт. URL:
<http://philsci.univ.kiev.ua>
6. Наукове пізнання: методологія та технології. URL : <http://np.pdpu.od.ua>
7. Перспективи. Соціально-політичний журнал. URL:
<http://perspektyvy.pdpu.od.ua/>